

Kim jesteśmy:

Już was nie nazywam sługami, bo sługa nie wie, co czyni pan jego, ale nazwałem was przyjaciółmi, albowiem oznajmiłem wam wszystko, co usłyszałem od Ojca mego.` (J 15, 15)

Kwakrzy czyli oficjalnie członkowie Religijnego Towarzystwa Przyjaciół to licząca obecnie w świecie około 400 tysięcy osób grupa religijno-światopoglądowa, wywodząca się z chrześcijańskiego ruchu zapoczątkowanego przez Jerzego Foxa w połowie XVII stulecia w Anglii i Walii. Kwakrzy wierzą, że rzeczywiste i bezpośrednie doświadczenie Boga jest dostępne każdemu człowiekowi bez konieczności pośrednictwa w postaci kapłanów lub rytuałów. Dzisiaj wśród kwaków odnajdziemy nie tylko chrześcijan, ale również żydów, pogan, buddystów, hinduistów i zwolenników innych poglądów religijnych, a także agnostyków i ateistów. Kwintesencją kwakerstwa są podstawowe wartości, które kwakrzy nazywają świadectwami Są to przede wszystkim równość, prawość, prostota, prawda i pokój.

Członkowie ruchu, którzy sami siebie nazywają przyjaciółmi prawdy lub po prostu przyjaciółmi, od wieków są obecni tam, gdzie naruszane są prawa człowieka. Byli pionierami w kwestii równouprawnienia - od początku ruchu kobiety mogły być kaznodziejkami, to oni podjęli pierwsze próby zniesienia niewolnictwa, brali udział w założeniu pierwszej organizacji pokojowej, a w 1947 otrzymali Pokojową Nagrodę Nobla. Pomagają ofiarom konfliktów na całym świecie poprzez swoje misje humanitarne, podejmują liczne działania na rzecz walki z ubóstwem, ekologii, odpowiedzialnego inwestowania, praw dzieci, praw mniejszości i rozwiązywania wielu innych problemów społecznych. Kwakrzy wpłynęli też na zmianę podejścia społeczeństw do kwestii więzień oraz karania i resocjalizacji więźniów. Dzięki działalności jednego z pierwszych kwaków - Wilhelma Penna - założyciela stanu Pensylwania wprowadzono w tym stanie bardzo humanitarny

system kar jak na ówczesne czasy. Pod egidą przyjaciół, którzy założyli Stowarzyszenie Łagodzenia Nieszczęścia Więźniów, w późniejszych czasach trwały dalsze prace nad poprawą losu więźniów i ich resocjalizacji. Również obecnie kwakrzy nie zapominają o kwestiach związanych z prawami więźniów.

Dla osób przyzwyczajonych do nabożeństw, prowadzonych przez księdza lub pastora, spotkania religijne przyjaciół wydać się mogą zupełnie inne. Zapraszamy do lektury materiałów zamieszczanych na naszej stronie i bliższego poznania kwakerskich idei.

Świadectwa:

Świadectwa to, obok spotkania religijnego i spotkania decyzyjnego, jeden z trzech filarów, na których opiera się kwakerska praktyka. Mianem świadectwa oznaczamy akt dawania przez nas naszym postępowaniem świadectwa doświadczanej przez nas w sercu i różnie przejawiającej się na co dzień żywej prawdy. Nie można ich porównać ani do przykazań, ani dogmatów. Nie jest to też kwakerskie credo, w które każdy kwakier musiałby wierzyć pod groźbą ekskomuniki. Nie istnieje żaden obowiązkowy zbiór świadectw, który należy zaakceptować, żeby móc się nazwać przyjacielem. Pomimo tego kwakrzy uznają zwykle większość ze świadectw, choć w różnych kwakerskich zgromadzeniach poszczególne świadectwa mogą się różnić zarówno liczbą świadectw, które dane zgromadzenie przyjęło, jak i treścią poszczególnych z nich.

Upraszczając można powiedzieć, że świadectwa odzwierciedlają w pewien zbiorczy sposób wierzenia religijne Towarzystwa Przyjaciół. Jednak należy podkreślić, iż istotą świadectw, ich kwintesencją, jest to, że każdy z przyjaciół może interpretować je odmiennie w zależności od światła prawdy, które jest wewnątrz niego. Mając to na uwadze, nie dziwi wspomniany wcześniej fakt, że pomimo ogromnej wagi świadectw dla kwakerskiej praktyki, nie ma takiej ich listy,

którą akceptowaliby wszyscy kwakrzy na świecie. Do czterech świadectw najdłużej znanych, najbardziej rozpowszechnionych i najszerzej akceptowanych przez Towarzystwo Przyjaciół, czyli świadectwa prawdy, pokoju, prostoty i równości, bardzo często dołączają dziś również świadectwo prawości, powiernictwa, społeczności i sprawiedliwości. Świadectwa nie są jedynie dla "świadectwa", mają one nas prowadzić bezpośrednio do działania.

Prawda

Prawda to dla przyjaciół dość złożone pojęcie. Zakorzenione jest w siedemnastowiecznym rozumieniu tego słowa, kiedy to oznaczało rzeczywistość, a nie wyłącznie prawdę jako przeciwieństwo kłamstwa. To z szacunku dla prawdy pierwsi kwakrzy postępowali czasami w sposób, który inni postrzegali jako dziwaczny, a nawet prowokacyjny. Dawanie świadectwa prawdzie wiązało się dla nich z odbywaniem powszechnych zgromadzeń, mimo grożących za to kar, i z głoszeniem publicznie kwakerskiej nauki, za co wielu przyjaciół było prześladowanych. Miało to miejsce nie tylko w Anglii, kolebce ruchu kwakerskiego, ale w innych miejscach dokąd nauka kwaków dotarła, także i na terenach Polski. Gdańscy kwakrzy w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych siedemnastego wieku byli surowo karani za organizowanie spotkań i głoszenie kazań. Mimo interwencji Williama Penna u króla Jana III Sobieskiego, niektórzy z nich spędzili lata w kajdanach, o chlebie i wodzie. Jak powyżej wspomniano świadectwo prawdy nie wiąże się tylko i wyłącznie z mówieniem prawdy, całej prawdy i tylko prawdy. Czy kwakier ukrywający w czasie wojny Żydów w swoim domu dawał świadectwo prawdzie odpowiadając przecząco na pytanie sąsiada o to czy znaleźli schronienie u niego jacyś Semici? Odpowiedź jest jasna.

Prawość

Wiele zgromadzeń kwakerskich miast świadectwa prawdy, uznaje świadectwo prawdy i prawości jako jedno. Świadectwa te są bowiem ze sobą nierozzerwalnie powiązane, co bardzo dobrze ilustruje podany wyżej przykład. Słowem prawość oddajemy w języku polskim, angielski termin integrity (niem. Rechtschaffenheit, franc. intégrité). Pierwotnie i najbardziej dosłownie integrity oznacza całość, kompletność, nienaruszalność. Stąd bierze się znaczenie pewnej moralnej stałości, konsekwentnego trzymania się i wprowadzania w życie swoich zasad, takich samych dla każdej sytuacji, w której się znajdziemy. Jak celnie podsumował to świadectwo jeden z czeskich kwaków: świadectwo prawości pozwala nam nie musieć pamiętać co się komu dokładnie powiedziało.

Równość

Leszek Kołakowski w jednym z artykułów tak opisał kwakerski światopogląd: "Pamiętam, że wiele lat temu jechałem długo pociągiem w Niemczech i wdałem się w rozmowę z miłą, starszą panią, która była kwakerką. Na pytanie, jak by mogła streścić myśl religijną kwaków, powiedziała mi, że są dwie zasady, które kwakrzy uznają: że wszyscy ludzie są dziećmi jednego ojca i że w każdym człowieku jest coś dobrego." Dla przyjaciół uświadomienie sobie tej prawdy od początku oznaczało uznanie równości płci. Niewiele później uznanie również i pełnej równości ras. W Anglii i koloniach angielskich pociągało za sobą odrzucenie przywilejów opartych na zamożności i klasie społecznej. W Japonii i Kenii, gdzie kobieta była postrzegana przez miejscową kulturę niemal jak przedmiot, owocowało zakładaniem przez kwaków szkół dla dziewcząt. Dziś kwakrzy uważają, że w każdym, niezależnie od wieku, płci, rasy, narodowości, stopnia zamożności, statusu społecznego, wykształcenia i innych indywidualnych osobistych cech jest obecne Światło. Stanowi to podstawę sprzeciwu przyjaciół wobec kary śmierci, a także ogólnie podstawę dla działalności na rzecz praw człowieka. I nie tylko. To uświadomienie sobie

równości wszystkich ludzi pociąga również za sobą, konieczność zastanowienia się nad położeniem innych ziemskich istot i wyciągnięcia odpowiednich wniosków.

Pokój

Kwakierskie pojmowanie istoty ludzkiej prowadzi bezpośrednio do kolejnego świadectwa - świadectwa pokoju. Jak może bowiem jeden człowiek z rozmysłem zabić drugiego? Nawet jeśli wszystko wskazuje na to, że ten drugi w danej chwili bardzo się myli, czy nie może jeszcze kiedyś otworzyć przed sobą i innymi drzwi do prawdy? Kierując się tego rodzaju rozumowaniem, ma Towarzystwo Przyjaciół długą tradycję sprzeciwu wobec wojny i wszelkich do niej przygotowań. Świadectwo pokoju pociąga za sobą też niesienie pomocy ofiarom wojen po wszystkich stronach konfliktu; dążenie do pojednania między zwaśnionymi państwami i grupami etnicznymi; nieustające poszukiwanie pokojowego rozwiązania konfliktu w ramach takich instytucji prawnych jak porozumienia międzynarodowe i takich struktur jak Unia Europejska czy Organizacja Narodów Zjednoczonych; uparte dążenie do pokoju i sprawiedliwości społecznej poprzez indywidualne i grupowe metody mediacji i osiągnięcia pozytywnych przemian społecznych. Mieszcząca się w Brukseli Kwakerska Rada do spraw Europejskich (Quaker Council for European Affairs, QCEA) i Biura Kwakerskie przy ONZ (Quaker United Nations Office, QUNO), mające siedziby w Genewie i Nowym Jorku, reprezentują i promują poglądy przyjaciół w samym sercu ośrodków władzy, gdzie podejmowane są polityczne, gospodarcze i wojskowe decyzje o światowym zasięgu. Ta praktyka nazywana jest „mówieniem władzy prawdy” – często prawdy niewygodnej czy się to władzy podoba, czy nie.

Prostota

Kwakrzy zdają sobie dobrze sprawę, że dążenie do bogacenia się, władzy czy przyjemności, przywiązywanie za dużej wagi do spraw, które być może aż tak ważne nie są, barokowy

język, ekstrawaganckie zachowanie się, stawianie wyżej ubioru od osoby, która go nosi, są zachowaniami bardzo ludzkimi, ale też starają sobie uzmysłowić, że takie zachowanie może odciągać uwagę człowieka od prawdy, co prędzej czy później prowadzi do zawodu, związanego z niezaspokojeniem potrzeb ludzkich przez wyżej wymienione zachowania. Według kwaków do prawdy dojść można zwykle, czekając w ciszy i skupieniu, aż w sercu da się słyszeć odpowiedź jak kroczyć po drodze życia. Do prawdy można też dotrzeć poprzez prostotę umysłu, zatem w swoim aspekcie wewnętrznym, psychicznym świadectwo prostoty oznacza, że staramy się skupić na tym, co istotne i nieprzemijające, bez rozpraszania się na to, co ulotne i trywialne. Jest to akt nie pokuty, tylko radosnego skupienia energii umysłu na źródle, z którego płynie bogate życie duchowe i prawdziwa satysfakcja. W aspekcie zewnętrznym prostota kwakerska wyrażała się kiedyś (i często dalej wyraża) między innymi poprzez niewulgarną i pozbawioną zbędnych ozdóbek mowę, przez noszenie praktycznych, nieostentacyjnych ubrań, przez spożywanie prostych posiłków czy korzystanie z tych urządzeń i maszyn, które dają człowiekowi coś więcej poza złudnym poczuciem bezpieczeństwa. Społeczeństwo, w którym środki masowego przekazu, telekomunikacja i technologie informacyjne stają się wszechobecne, w którym uparcie i przez cały czas zasypują nas wiadomości, reklamy, nachalne telefony i SMS-y, nie sprzyja okresom ciszy i skupienia niezbędnym do dłuższej kontemplacji i rozwoju duchowego. W tej sytuacji jednostki i rodziny muszą szukać sposobów uchronienia się przed tym nadmiarem informacyjnym bez odcinania się przy tym od świata. To też można pojmować jako rodzaj prostoty, takie komunikacyjne nieskomplikowanie, dzięki któremu jest w życiu miejsce na ciszę.

Powiernictwo

Świadectwo prostoty przechodzi płynnie w następne świadectwo - świadectwo powiernictwa z jego troską o

środowisko naturalne i właściwe korzystanie z jego zasobów i z dóbr w ogóle. Destrukcyjną dla przyrody gospodarkę opartą na zachłanności, marnotrawstwie i sztucznie rozbudzanych potrzebach konsumenckich kwakrzy postrzegają jako fundamentalne pogwałcenie zasady prostoty. Na poziomie jednostki powiernictwo znaczy, że nikt nie posiada niczego na własność na mocy absolutnego prawa moralnego, nawet jeśli zdobył to uczciwie własnym wysiłkiem; rzeczy są nam jedynie powierzane, przekazywane po to, żebyśmy ich mogli używać, w takim czy innym sensie, dla dobra wszystkich. W osiągnięciu dochodu, czy to z pracy, czy z inwestycji, przyjaciele powinni kierować się naczelną zasadą dobra innych ludzi i całej społeczności, nie tylko własnego czy ich własnej rodziny. Powinni zachowywać całkowitą uczciwość i prawdomówność przy prowadzeniu interesów, także wtedy, kiedy mogą ponieść przez to straty; nie powinni produkować szkodliwych towarów ani nimi handlować; powinni strzec się, by nie osiągać niezасłużonych zysków kosztem społeczności. Inwestując pieniądze, powinni zwrócić uwagę nie tylko na oprocentowanie i bezpieczeństwo inwestycji, ale przede wszystkim na to, w jaki sposób inwestycja przynosi dochód i jaki może mieć wpływ na dobro powszechne – na społeczeństwo i środowisko, w kraju i za granicą. Wydając pieniądze, powinni zastanowić się, jak taki wydatek wpływa na społeczeństwo i czy poczynienie go przez nich i ich rodzinę służy wspólnemu dobru. Powinni też zastanowić się, czy zachodzi odpowiednia zależność pomiędzy pracą włożoną w wyprodukowanie rzeczy, które kupują, a faktycznym z nich pożytkiem i satysfakcją płynącą z korzystania z nich (cytat z Wiary i praktyki kwaków Brytyjskiego Spotkania Roczego - 1995). Zbiorowe powiernictwo ludzkości nad Ziemią to inny aspekt tej samej sprawy. Jako na gatunku dominującym na naszej planecie, obdarzonym przy tym zdolnością przewidywania i zdolnym uświadomić sobie, w jakim stanie jest nasze środowisko, spoczywa na nas szczególna odpowiedzialność dbania o cały świat. Ta odpowiedzialność

jest tym większa, kiedy to my jako gatunek jesteśmy podstawową przyczyną wymierania innych gatunków, czy to przez polowania i połowy, niszczenie szkodników, zanieczyszczenie, czy przez niszczenie środowiska spowodowane wzrostem liczby ludności. Jest to odpowiedzialność wobec Natury, wobec innych gatunków oraz przyszłych pokoleń ludzkich.

Społeczność

Wszystkie istoty ludzkie są braćmi i siostrami. Niezależnie od wszelkich różnic między nami – a różnimy się pod względem doświadczenia, kultury, wieku, pojmowania świata – jesteśmy wszyscy jedną rodziną. Przyjaciele przekonali się w praktyce, że światło może rozbłysnąć nie tylko w pojedynczym ludzkim sercu, ale i w skupionej grupie, jednocząc ją i czyniąc z niej wspólnotę wiary, sumienia, doświadczenia. Za jedno ze stojących przed nimi zadań uważają także budowanie wspólnoty obejmującej cały świat, budowanie jej poprzez dostrzeganie w każdym człowieku duchowego potencjału – jakkolwiek go nazwiemy - ziarnem, iskrą bożą czy wewnętrznym światłem – i poprzez dawanie świadectwa jego obecności. Wszyscy ludzie muszą nauczyć się widzieć i umacniać w sobie nawzajem to, co w nich najlepsze, czy, jak to ujął George Fox, „to, co jest w każdym człowieku z Boga”. Przyjaciele uważają, że kiedy istoty ludzkie żyją w takiej społeczności, dają świadectwo wszechmocnej, współczującej i kochającej rzeczywistości duchowej, której doświadczają. Świat cały czas się kurczy dzięki rozwojowi komunikacji, a jednocześnie pokrywa się coraz gęstszą siecią wzajemnych powiązań społecznych, gospodarczych i politycznych. Coraz bardziej oczywisty staje się też fakt, że tak naprawdę jesteśmy obywatelami społeczeństwa światowego, i coraz pilniejsza jest potrzeba brania tego przez nas pod uwagę na każdym kroku, bo tylko to pozwala rozwiązywać te problemy, które wykraczają poza granice wszelkich mniejszych społeczności, w tym państw. W jeszcze szerszym sensie, w świecie zdominowanym przez człowieka świadectwo

społeczności sugeruje, że powinniśmy obejmować miłością i troską wszystkie żywe stworzenia współtworzące ekosystem, którego jesteśmy częścią, nie tylko ludzi.

Jak widać świadectwa kwakerskie są tak naprawdę przeplatającą się siecią wzajemnych relacji i zależności. Pomimo, że mają różne nazwy - wszystkie opierają się i znajdują podstawę we wspólnym pniu. Nie istnieją samodzielnie, jedno wynika z drugiego, nieważne w jakim porządku je ułożymy, zawsze tak będzie. A to dlatego, że są konarami tego samego drzewa. Tym praojcem wszystkich kwakerskich świadectw jest żywa prawda, światło, iskra, ziarno, czy jakkolwiek inaczej nazwiemy to, co tkwi głęboko w nas, to, co jest naszą nieodłączną częścią, a dokładniej częścią każdej naszej części i to bez względu na to czy zdajemy już sobie z tego sprawę czy jeszcze nie.

O tych i innych świadectwach możecie też poczytać na [naszym blogu](#).

Powyższe zestawienie powstało z pomocą i w oparciu o kwakerską literaturę oraz materiały kursu Quakers in Europe.